

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

Acculturation Strategies and Parenting Attitudes Among Belgian Turkish Immigrants

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK^(*), Asil Ali ÖZDOĞRU^()**

Öz

Bu çalışmanın amacı Belçika'da yaşayan Türk göçmenlerin kültürleşme stratejileri ile ebeveynlik tutumlarını araştırmaktır. Çalışmada katılımcıların cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik durum gibi sosyodemografik özellikleri de bu amaçla incelenmiştir. Çalışma kapsamında Belçika'da yaşayan 56 kadın ve 25 erkekten oluşan toplam 81 Türk ebeveyne demografik bilgi formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Kültürleşme Ölçeğinden oluşan bir anket uygulanmıştır. Ankettten elden edilen veriler geçerlik ve güvenilirlik analizleri ile ilişkiisel analizlere tabi tutulmuştur. Bulgulara göre her iki ölçeğin de Belçikalı Türk göçmenler için geçerli ve güvenilir birer ölçüm aracı olduğu görülmüştür. Entegrasyon kültürleşme stratejisinin demokratik ebeveynlik tutumu ile pozitif, otoriter tutum ile negatif ilişkiye sahip olduğu, asimilasyon kültürleşme stratejisinin ise otoriter ve koruyucu ebeveynlik tutumları ile negatif bir ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlik tutumlarının kuşaklar arasında fark gösterdiği tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular, Avrupa'da yaşayan Türklerin kültürleşme stratejilerinin farklılık gösterdiğini

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş Tarihi: 27.10.2020

Kabul Tarihi: 12.04.2021

(*) Bağımsız Psikoloji Bilim Uzmanı, birgulkapaklikaya@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1537-5927>

(**) Doç. Dr., Üsküdar Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji (İngilizce) Bölümü, asil.ozdogru@uskudar.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4273-9394>

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

ve ebeveynlik tutumları ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ebeveynlik tutumlarında kuşaklararası farkların görülmesi de göçmenlerin eğitim, ekonomik ve sosyal-kültürel özelliklerinin çocuk yetiştirme davranışlarıyla ilgili olduğunu teyit etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Ebeveynlik, Kültürleşme, Türk, Aile.

Abstract

The aim of this study is to investigate the acculturation strategies and parenting attitudes of Turkish immigrants living in Belgium. Sociodemographic characteristics of the participants such as gender, age, and socio-economic status were also examined in this study. For the purpose of the study, a questionnaire consisting of demographic information form, Parent Attitude Scale and Acculturation Scale was administered to a total of 81 Turkish parents consisting of 56 women and 25 men living in Belgium. The data obtained from the questionnaire were used in validity and reliability analyses and correlational analyses. According to the findings, both scales were found to be valid and reliable measurement tools for Belgian Turkish immigrants. It was found that the integration acculturation strategy had a positive relationship with democratic parenting attitude and a negative relationship with authoritarian attitude, and assimilation acculturation strategy had a negative relationship with authoritarian and protective parenting attitudes. Additionally, it was seen that parenting attitudes showed differences across generations. The findings obtained in the study show that the acculturation strategies of Turks living in Europe show differences and these strategies are related to their parenting attitudes. The observation of intergenerational differences in parenting attitudes also confirms that immigrants' educational, economic and social-cultural characteristics are related to their child-rearing behavior.

Keywords: Immigrant, Parenting, Acculturation, Turkish, Family.

Giriş

Yurtdışında yaşayan 6 milyondan fazla Türk'ün 5,5 milyonu Batı Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır.¹ Batı Avrupa ülkelerinin işgücü piyasalarındaki boşluğu doldurmak üzere 1960'lı yıllardan itibaren Türk vatandaşları hızla gelişmekte olan bu ülkelere göç etmeye başlamıştır. Batı Avrupa

¹ T.C. Dışişleri Bakanlığı, "Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları." erişim 2018, http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

ülkelerinden Belçika'da günümüzde 130 binden fazla Türk vatandaşının yaşadığı ve 25 binden fazlasının çalıştığı bilinmektedir.²

Her ne kadar Avrupa'daki Türk göçmenler ile ilgili yıllardır farklı bilimsel çalışmalar yapılmış olsa da Belçikalı Türk göçmenlerle ilgili aile ve kültür çalışmaları kısıtlı kalmıştır. Bu çalışmada Belçika'da yaşayan farklı kuşaklardaki Türk göçmenlerin ebeveynlik tutumları ve kültürleşme stratejileri incelenmiştir. Göç konusuyla birlikte gündeme gelen kültürleşme ve kültürel ilişkiler alanındaki araştırmalarla bu tür konular daha da derinlik ve önem kazanmıştır.³

Kültürleşme (acculturation), en basit olarak, iki kültürün birbirini etkileme ve bir sentez oluşturma sürecidir. Kültürel bütünleşim olarak da kullanılan kültürleşme kavramı “grupların ya da bireylerin kendi öz kültürlerindeki toplumsal ve kültürel değerleri, fikirleri, inançları ve davranış modellerini farklı bir kültürünkilerle bütünleştirmesi işlemi, bireyin başka bir kültüre tutumlar veya davranış bakımından uyum sağlaması” olarak tanımlanmaktadır. Kişi veya gruplar eskiden sahip oldukları kültürel özelliklerini yeni çevreye uyarlayarak yeni kültürel tutum ve davranış, yaşam biçimi veya değerler üretirler. Benzer diğer kavramlardan olan kültürlenme veya kültürleme (enculturation) “erken çocuklukta başlayan, bireylere kültürel değerlerin, fikirlerin, inançların ve davranışsal modellerin yerleştirilmesi sürecidir.”⁴ Kültürlenme (culturation) ise farklı kültürel yapılardan gelen birey veya grupların başka bir kültür alanında oluşturdukları yeni kültürel öğelerle uyum sağlama

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

² “Yurt dışında kaç Türk var ? Hangi ülkelerde yaşıyorlar ?,” *Sözcü*, 14 Mart 2017, <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/yurt-disinda-kac-turk-var-hangi-ulkelerde-yasiyorlar-1732773/>

³ Çiğdem Kağıtçıbaşı, “Kültürleşme ve aile ilişkileri,” *Türk Psikoloji Yazıları*, 17 sayı: 34, (2014): 122.

⁴ Sirel Karakaş, “Prof. Dr. Sirel Karakaş Psikoloji Sözlüğü: Bilgisayar Programı ve Veritabanı,” <http://www.psikolojisoszlugu.com>

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

süreçleridir.⁵ Bu birey veya gruplar “daha önce sahip oldukları özelliklere benzemeyen ama yeni girdikleri toplumsal çevreye de ait olmayan, ancak o toplumsal çevreye uyumlarını kolaylaştıran yeni kültürel tutum, davranış, değer ya da yaşam biçimi öğeleri” yaratırlar.⁶

Göçmen gruplar göç ettikleri toplumların kültürlerine karşı farklı kültürleşme stratejileri uygulayabilmektedir. John Berry'nin modeline göre göçmenler kendi kültürel kimliklerini devam ettirmeye ve göç ettikleri toplumdaki ilişkilerini devam ettirmeye verdikleri öneme göre dört farklı kültürleşme stratejisi izleyebilirler.⁷ Her iki kültürü de önemseyen ve yeni kültüre ait özellikleri kendi kültürleriyle bütünleştirenler entegrasyon stratejisi, kendi kültürlerini bırakıp yeni kültürü benimseyenler asimilasyon stratejisi, yeni kültürden koparak veya uzak durarak kendi kültürünü sürdürmek isteyenler ayrışma stratejisi, her iki kültürü de benimsemeyenler de marjinalleşme stratejisini kullanabilmektedir.

Ebeveynlik tutumları çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimini önemli ölçüde etkileyen ve kişiliklerinin oluşumunda oldukça önemli olan bir faktördür. Diana Baumrind ve ondan sonra gelen araştırmacılara göre otoriter, demokratik, ihmalkâr ve hoşgörülü olmak üzere dört farklı ebeveynlik tutumu bulunmaktadır.⁸ Otoriter ana babalar çocuklarını kendi emirlerine uymaya zorlarlar, kontrolcü ve kuralcıdır. Demokratik

⁵ C. Akçaoğlu “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitiminde Kullanımı,” *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*, (Haziran 2017): 7.

⁶ S. Aydın, “Kültürlenme,” K. Emiroğlu ve S. Aydın (Haz.) *Antropoloji Sözlüğü* (2. bs.) içinde (Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları): 536.

⁷ J. W. Berry, “A psychology of immigration,” *Journal of Social Issues* 57, (2001): 618-619.

⁸ D. Baumrind, “Current patterns of parental authority,” *Developmental Psychology* 4, no. 1, Pt.2, (1971): 23. <https://doi.org/10.1037/h0030372>; E. E. Maccoby ve J. A. Martin, “Socialization in The Context of The Family: Parent-Child Interaction” *Handbook of Child Psychology* 4. Socialization, personality, and social development içinde, P. H. Mussen, (Seri Ed.), E. M. Heatherington, (Cilt Ed.), (New York, Wiley, 1983): 39.

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

ana babalar çocuklarını bağımsız olmaya teşvik ederler ancak yine de kontrolsüz değillerdir. İhmalkâr ana babalar çocuklarına karşı ilgisizlerdir ve başka işlerinin çocuktan daha önemli olduğunu düşünürler. Hoşgörülü ana babalar çocuklarıyla yakından ilgilenirler ancak kontrolcü değillerdir.

Ebeveynlikle ilgili dünyada ve Türkiye’de bir çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalara göre ebeveynlik tutumları, yaş, deneyim, etnik köken, eğitim seviyesi, sosyoekonomik statü ve kültür gibi bir çok değişkene bağlı olarak şekillenmektedir.⁹ Batılı toplumlara göç etmiş Türk ailelerle yapılan çalışmalarda da ebeveynlik tutumlarının kültürleşme yönelimleri ve sosyoekonomik özelliklerden etkilendiği bildirilmiştir.¹⁰ Avustralya’da yaşayan Türk anneler arasında Avustralya kültürüne entegrasyon seviyesinin yükseldikçe ebeveynlik davranışlarında daha fazla kendine yönelim hedefleri daha az itaat beklenti davranışları görülmüştür.¹¹

Avrupa ülkeleri, İkinci Dünya Savaşından sonra yaşanan nüfus kaybından dolayı iş gücüne ihtiyaç duymuş ve bu açığı diğer ülkelerden göç alarak doldurmuştur. Amerika’nın Avrupa’yı yeniden inşa programı ve Marshall Yardım Planları ile Avrupa’da önemli istihdam olanakları oluşmuştur.¹² 1960’lı yıllardan itibaren geçici bir süre için gelen işçiler farklı nedenlerle geldikleri yerlere yerleşip kalmışlardır. Zamanla yasadışı

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

⁹ Ş. Mızrakçı, “Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları,” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994), 107-126; C. S. Tamis-Lemonda ve K. E. Mcfadden, “The United States of America,” M. H. Bornstein (Ed.) *Handbook of Cultural Developmental Science* içinde Psychology Press, 2010, 299-322.

¹⁰ E. Durgel ve B. Yağmurlu, “Türk Göçmen Ailelerde Sosyalleştirme Hedefleri ve Ana Babalık: Okul Öncesi Döneme Detaylı Bakış” *Türk Psikoloji Yazıları*, 17 sayı: 34, (2014): 7-9.

¹¹ B. Yağmurlu ve A. Sanson “Acculturation And Parenting Among Turkish Mothers In Australia,” *Journal of Cross-Cultural Psychology* 40, (2009): 370-380.

¹² Y. Sefer “Göç, entegrasyon ve din: Avrupa’da yaşayan Türkler bağlamında bir değerlendirme.” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6, sayı: 26, (2013): 612.

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÖK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

göçün iyice artmasından dolayı Avrupa ölkeleri yabancı işçi alımına sınırlama getirmiştir. Daha sonra da göçmenlerin yasallaştırılması sürecine girilmesiyle göç olayı daha özendirici olmuş ve yasadışı göç daha da tetiklenmiştir.¹³ Avrupa ölkeleri Avrupa Birliğı çatısı altında bir platform oluşturarak, uluslararası göç konusunda denge arayışına girişmiş ve yeni göçleri engelleyebilmek için önlemlerini arttırarak göçmenlerin entegrasyonunu sağlamak amacıyla yeni politikalar üretmeye çalışmıştır.¹⁴

Yapılan çalışmalarda Avrupalı Türklerin kültürleşmesi hakkında farklı bulgular elde edilmiştir. Derya Güngör'ün çalışmasında Avrupalı toplumun Türkler hakkında daha çok asimilasyon stratejisini benimserken Türk göçmenlerin entegrasyonu tercih ettiği bulunmuştur.¹⁵ Ayrıca ikinci kuşak gençler arasında ilişkisel benlik ve dindarlık gibi geleneksel Türk ailesine özgü değer ve davranışları sürdürmenin yeni kültüre yönelim açısından engel teşkil etmediğı görölmüştür. Avusturya'da 12 ile 15 yaşlarındaki Türk gençleri üzerinde yapılan bir araştırmada kültürleşme tercihlerinin yaşam alanına bağılı olarak değışiklik gösterdiği görölmüştür.¹⁶ Benlik saygısı ile kitap okuma alanı için ayrılan kültürleşme tutumu arasında ve benlik saygısı ile çalışma alanı için marjinalleşen kültürleşme tutumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Belçikalı Türk göçmenlerle yapılan çeşitli araştırmalar eğitim, evlilik ve aile ilişkileri konularında farklı bulgular sağlamıştır. Liège'de yapılan bir

¹³ M. Baldwin-Edwards, "Recent Changes in European Immigration Policies," *Journal of European Social Policy*, 2, no. 1, (1992): 55. <https://doi.org/10.1177/095892879200200105>

¹⁴ O. Koçak ve D. Gündüz "Avrupa Birliğı Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi," *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 7, sayı: 12, (2016): 76-88.

¹⁵ Derya Güngör, "İkinci Kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme," *Türk Psikoloji Yazıları* 17, sayı: 34, (2014): 20-27.

¹⁶ L. Kıyloğlu ve H. Wimmer, "The Relationship between Immigration, Acculturation and Psychological Well-being: The Case of Turkish Youth in Austria," *Nesne* 3, sayı: 5, (2015): 10-12.

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

araştırmaya göre Türk velilerinin ancak yarısının çocuklarının öğretmenleri ile iletişimde oldukları ortaya çıkmıştır.¹⁷ Ghent Üniversitesi'nde ülkedeki en büyük göçmen topluluklar olan Türk ve Faslı göçmenlerde eş seçimi konusunda yapılan bir araştırmada, bu göçmenlerin yine genellikle kendi ülkelerinden evlilik yaptıkları sonucuna varılmıştır. Eş seçimi özgürlüğünün olmasına rağmen, özellikle de ilk kuşaktan anne babalar çocuklarını kendi ülkelerinden seçtikleri kişilerle evlendirdiklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla ikinci kuşaktaki göçmenler ailelerinin seçtiği eşlerle evlenmek durumunda kalmışlardır.¹⁸ Bir başka çalışmada Belçika'daki Türk göçmen gençlerin anne baba kontrolü algılarının Belçikalı gençlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.¹⁹

Brüksel'de Türk göçmenlere hizmet veren bir Aile Danışma Merkezindeki çalışmalarını bir kitapta toplayan Ertuğrul Taş, Türkiye'den gelen damatların sorunlarını "tersine dönmüş evlilikler" başlığıyla kaleme almıştır.²⁰ Taş, Türk toplumunda ithal damat olarak nitelendirilen binlerce erkeğin her yıl Belçika'daki eşinin yanına gelerek pek çok psikolojik ve sosyal sorunla karşılaştığını bildirmektedir. Özellikle de kimlik bunalımlarına giren bu erkeklerin depresyon, anksiyete, psikosomatik sorunlarla karşı karşıya olduklarını belirtmektedir.

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

¹⁷ A. Manço, "Belçika'da Türklerin 40 yılı (1964-2004): Sorunlar, Gelişmeler, Değişmeler." Institut de Recherche, Formation et Action sur les Migrations, (2016): 6, <http://www.cie.ugent.be/IRFAM/amanco8.htm>.

¹⁸ F. Caestecker, J. Lievens, B. Van de Putte, K. Van der Bracht, "Tendances dans le choix du conjoint des migrants de première et de seconde génération en Belgique" (2013), 10-18, https://emnbelgium.be/sites/default/files/publications/2013caesteckereapartnermigration_2.pdf

¹⁹ D. Güngör, "The meaning of parental control in migrant, sending, and host communities: Adaptation or persistence? Applied Psychology: An International Review," 57, (2014): 405-410.

²⁰ Ertuğrul Taş, *Les alliances renversées: Souffrances des gendres dans les migrations matrimoniales turques Bruxelles*, (PAF, 2014), 1-308.

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÖK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

Bu çalışmada Belçika'daki Türk göçmenlerin sosyo-demografik özellikleri, ebeveynlik tutumları ve kültürleşme stratejileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Çalışmada Belçikalı Türk göçmenlerin cinsiyet, eğitim durumu, ekonomik düzey, çocuk sayısı ve göçmenlik kuşakları ile dört farklı ebeveynlik tutumu ve kültürleşme stratejileri arasındaki ilişkilerin yönü ve gücü araştırılmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli ve kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu amaçla da nicel yaklaşımla ankete dayalı veri toplama tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmaya Belçika'nın çeşitli bölgelerinde yaşayan 56 kadın (%70) ve 25 erkekten (%30) oluşan toplam 81 Türk ebeveyn katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 23-79 ve yaş ortalaması 33,35'dir (SS=11,53). Tablo 1'de de belirtildiği gibi örneklemdaki katılımcıların çoğunluğu evli, lise mezunu, ekonomik durumu iyi ve ikinci kuşak Belçikalı Türklerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Sosyodemografik Özelliklerinin Frekans ve Yüzdeleri

Cinsiyet	F	%
Kadın	56	69,1
Erkek	25	30,9
Medeni Hal		
Evli	66	81,5
Evlenip Ayrılmış	11	13,6
Hiç Evlenmemiş	4	4,9
Eğitim Durumu		
İlkokul	2	2,5
Ortaokul	8	9,9

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

Lise	42	51,9
Üniversite	22	27,2
Yüksek Lisans	7	8,6
Ekonomik Durum		
Düşük	3	3,7
Orta	35	43,2
İyi	38	46,9
Çok İyi	5	6,2
Kuşak		
Birinci Kuşak	8	9,9
İkinci Kuşak	47	58,0
Üçüncü Kuşak	26	32,1
Toplam	81	100,0

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplamak için demografik bilgi formu, Kültürleşme Ölçeği ve Ebeveyn Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Demografik bilgi formunda katılımcıların cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu, ekonomik düzeyi, çocuk sayısı ve kaçınıcı kuşak göçmen oldukları sorulmuştur.

Katılımcıların kültürleşme düzeylerini ölçmek amacıyla Ataca ve Berry tarafından geliştirilen Kültürleşme Ölçeği kullanılmıştır.²¹ Ölçek, Berry'nin 1976 çalışmasında temel alınan Kültürleşme Kuramı çerçevesinde Kanada'daki Türk evli çiftlerin kültürleşme tercihlerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, beşli Likert tipinde (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum) 44 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her biri 11 sorudan oluşan dört alt ölçek yer almakta ve ölçeğin tümünden alınan bir toplam puan bulunmamaktadır. Ölçekte, entegrasyon (örn. "Hem Kanadalılarla hem de Türklerle bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih

²¹ Bilge Ataca ve J. Berry, "Psychological, Sociocultural, and Marital Adaption of Turkish Immigrant Couples in Canada," *International Journal of Psychology* 37, no. 1, (2002): 17.

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

ederim.”), asimilasyon (örn. “Türklerden çok Kanadalılarla bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.”), ayrılma (örn. “Kanadalılardan çok Türklerle bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.”) ve marjinalleşme (örn. “Kimlerle bir araya gelip vakit geçirdiğime aldırım.”) olmak üzere dört alt ölçek yer almaktadır. Her bir alt ölçekte ise Türk göçmen çiftlerin arkadaşlıkları, yaşam tarzları, sosyal aktiviteleri, yemek yeme alışkanlıkları, bayramlarda ne yaptıkları, gazete okuma alışkanlıkları, çocuklarını yetiştirme tarzları, çocuklarına verdikleri değerler ve hangi dili kullandıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Ölçek formu ve kullanım izni Bilge Ataca’dan temin edilerek ölçeğin bu çalışmadaki uygulamasında “Kanadalılar” ifadeleri “Belçikalılar” ile değiştirilmiştir.

Katılımcıların ebeveynlik tutumlarını ölçmek amacıyla Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilen Ebeveyn Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, beşli Likert tipinde (1: Hiçbir zaman böyle değildir, 5: Her zaman böyledir) 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte, demokratik (örn. “Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.”), otoriter (örn. “Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.”), koruyucu (örn. “Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.”) ve izin verici (örn. “Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.”) olmak üzere dört alt ölçek yer almaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutundan alınan puan bireyin ilgili ebeveynlik tutumuna ne derece sahip olduğunu göstermektedir.

İşlem

Çalışmanın etik izni araştırmacıların bağlı bulunduğu yükseköğretim kurumundan temin edilmiştir. Veri toplama araçları gönüllü olur formuyla birlikte hazırlanan çevrimiçi anket şeklinde katılımcılar ile paylaşılmıştır. Katılımcıların cevapları SPSS 22 programıyla veri analizine tabi tutulmuştur. Analizlerde her iki ölçeğin geçerlik ve güvenirlik

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

analizlerinin yanı sıra katılımcı grubunun demografik özellikleri ile ölçek boyutları arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Verilerin normal dağılım özelliği göstermemesi nedeniyle parametrik olmayan denence testleri uygulanmıştır.

Bulgular

Katılımcılardan elde edilen ölçek verileri örneklemin özel yapısından dolayı öncelikle geçerlik ve güvenilirlik analizlerine tabi tutulmuştur. Sonrasında ölçek puanları ile demografik değişkenler arasındaki ilişkilere ve ölçeklerin kendi aralarındaki ilişkilere bakılmıştır.

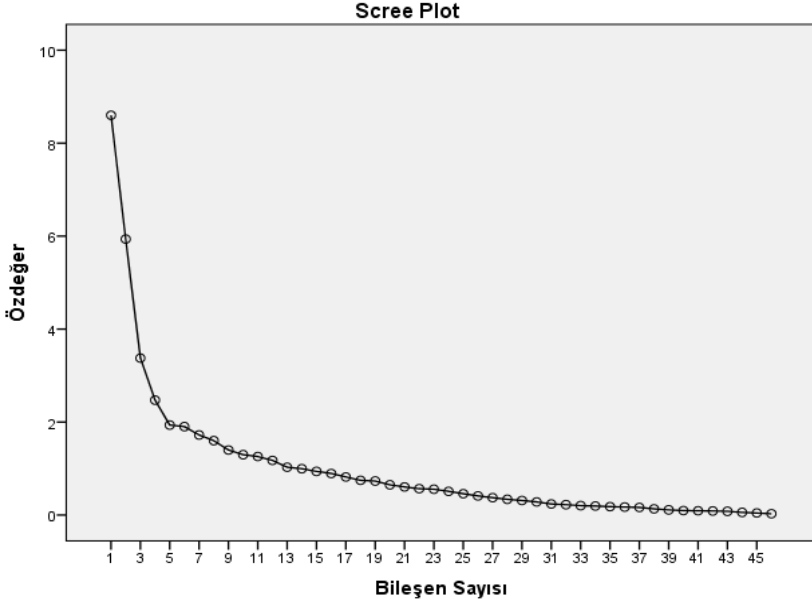
Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve Kültürleşme Ölçeği'nin (KÖ) geçerliğini sınamak ve faktör yapısını belirlemek üzere açılımcı faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi yapabilmek için, değişkenler arası ilişkinin olması gereken derecelerine ilişkin bir ölçüt veren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Testi ile korelasyon matrisindeki ilişkilerin anlamlı bir düzeyde olup olmadığını gösteren Bartlett Küresellik Testi kullanılmıştır.

ETÖ verileri için örneklemin yeterliliğini değerlendirmek üzere yapılan test sonucunda KMO istatistiğinin 0,575 olduğu ve bu istatistiğin 0,50'den büyük çıkması ile veriler için örneklem sayısının yeterli olduğu görülmüştür. Bartlett Küresellik Testi sonuçları da verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir ($\chi^2=2260,771$; $SD=1035$; $p<0,05$). Varimax yöntemi ile yapılan faktör analizinde döndürme sonrası dört faktörlü bir yapı tespit edilmiştir (bkz. Şekil 1).

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

Şekil 1. Ebeveyn Tutum Ölçeği Faktör Analizi Çizgi Grafiği

Dört faktör ve 46 maddeden oluşan bu ölçek ebeveynlik tutumlarını %44,32 oranında ölçmektedir. Döndürme sonrası birinci faktörün ölçülen olguyu %15,459; ikinci faktörün %12,085; üçüncü faktörün %9,017; dördüncü faktörün %7,756 oranında ölçtüğü görülmektedir. Tablo 2’de sunulduğu gibi demokratik tutum boyutuna 17 madde, otoriter boyuta 11 madde, izin verici tutuma 10 madde ve koruyucu boyuta 8 madde yüklenmiştir.

Belçikalı Türk Göçmenlerde
Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

Tablo 2: Ebeveyn Tutum Ölçeği Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

	Bileşen			
	1	2	3	4
B25. Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.	,691			
B36. Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.	,690			
B07. Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.	,690			
B05. Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.	,681			
B15. Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.	,677			
B06. Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.	,669			
B23. Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.	,645			
B10. Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğini ona açıklarım.	,618			
B42. Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.	,617			
B29. Çocuğumun büyüdüğü yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.	,616			
B14. Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.	,612			
B38. Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.	,609			
B37. Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.	,568			
B32. Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.	,566			
B02. Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.	,554			
B18. Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.	,535			
B20. Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.	,480			
B11. Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.		,758		
B19. Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.		,694		
B40. En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.		,693		
B35. Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.		,665		

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

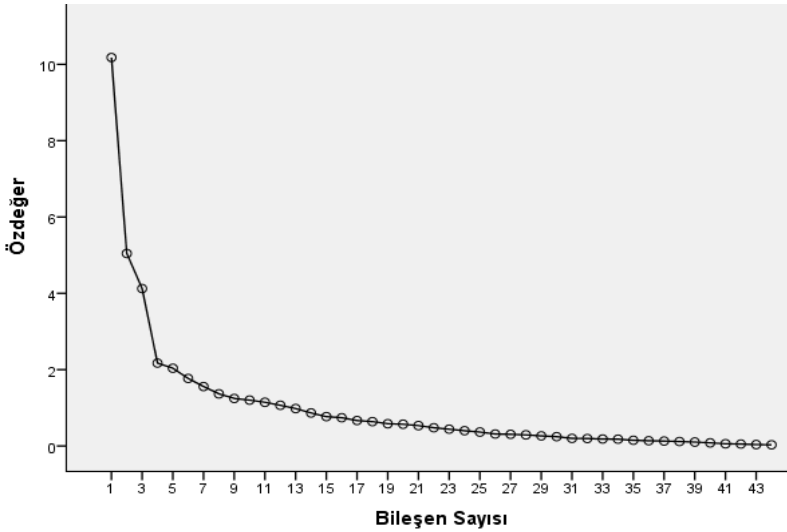
Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

B39. Çocuğuma karşı sabırsızım.		,603		
B26. Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.		,595		
B09. Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.		,496		
B45. Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.		,488		
B27. Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.		,476		
B13. Çocuğum iyi davrandığında onu överim.		,395		
B03. Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.		,389		
B21. Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.		,769		
B04. Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.		,695		
B08. Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.		,670		
B28. Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.		,640		
B22. Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.		,631		
B16. Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.		,628		
B12. Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.		,624		
B46. Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.		,352		
B43. Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.				,698
B33. Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.				,652
B30. Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.				,615
B24. Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.				,601
B17. Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.				,597
B01. Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.				,482
B31. Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.				,408
B44. Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.				,374
B34. Çocuğumu şımartırım.				,342
B41. Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakârlık ederim.				,330

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

Kültürleşme Ölçeği verileri için örneklemin yeterliliğini değerlendirmek üzere yapılan test sonucunda KMO istatistiğinin 0,657 olduğu ve bu istatistiğin 0,50'den büyük çıkması ile veriler için örneklem sayısının yeterli olduğu görülmüştür. Bartlett Küresellik Testi sonuçları da verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermiştir ($\chi^2=2352,706$; $SD=946$; $p<0,05$). Döndürme sonrası faktör sayısı dört olarak tespit edilmiştir (bkz. Şekil 2).

Şekil 2. Kültürleşme Ölçeği Faktör Analizi Çizgi Grafiği

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

Kültürleşme Ölçeği, 44 madde ve 4 faktörden oluşmakta ve ebeveynlerin kültürleşme stratejilerini %48,90 oranında ölçmektedir. Döndürme sonrası birinci faktörün ölçülen olguyu %15,302; ikinci faktörün %11,962; üçüncü faktörün %11,416; dördüncü faktörün %10,224 oranında ölçtüğü görülmektedir. Tablo 3'de sunulduğu gibi asimilasyon ve marjinalleşme boyutlarına 12'şer madde, entegrasyon ve ayrılma boyutlarına 10'ar madde yüklenmiştir.

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

Tablo 3: Kültürleşme Ölçeği Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

Bileşenler	1	2	3	4
C34. Türk'ten çok bir Belçikalı gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.	,838			
C30. Çocuklarımlın Türk değer ve geleneklerinden çok Belçika değer ve geleneklerini öğrenmelerini tercih ederim.	,758			
C43. Çocuklarımlın Belçika tarzında yetişmelerini isterim.	,742			
C42. Yakın arkadaşlarımlın Türk'ten çok Belçikalı olmasını tercih ederim.	,713			
C11. Evimde Türklere özgü süslemelerden çok Belçikalılara özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.	,710			
C10. Evde Türk yemeklerinden çok Belçika yemekleri yemeyi tercih ederim.	,704			
C25. Türk gazetelerinden çok Belçika gazetelerini okumayı tercih ederim.	,688			
C14. Çocuklarımlın Türk tarzından çok Belçika tarzına uygun yetişmelerini isterim.	,676			
C20. Evde Türkçeden çok Fransızca (ya da Flamanca) konuşmayı tercih ederim.	,585			
C35. Çocuklarımlın kendilerini hazır hissettikleri andan itibaren kendi başlarına yaşamalarını beklerim.	,472			
C02. Türklere çok Belçikalılarla bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.	,368			
C01. Türk bayramlarından çok Belçika bayramlarını kutlamayı tercih ederim.	,367			
C31. Evde Belçika yemeklerinden çok Türk yemekleri yemeyi tercih ederim.		,796		
C19. Çocuklarımlın Belçika değer ve geleneklerinden çok Türk değer ve geleneklerini öğrenmelerini tercih ederim.		,750		
C24. Belçikalıdan çok bir Türk gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.		,745		
C38. Evde Fransızcadan (ya da Flamancadan) çok Türkçe konuşmayı tercih ederim.		,705		

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

C22. Evimde Belçikalılara özgü süslemelerden çok Türklere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.		,661		
C07. Belçika bayramlarından çok Türk bayramlarını kutlamayı tercih ederim.		,631		
C12. Yakın arkadaşlarımla Belçikalıdan çok Türk olmasını tercih ederim.		,615		
C21. Belçika gazetelerinden çok Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.		,593		
C29. Çocuklarımla evlenene kadar benimle oturmalarını beklerim.		,573		
C04. Belçikalılardan çok Türklere bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.		,553		
C18. Çoğu zaman ne şekilde yaşayacağıma aldırış etmem.			,672	
C33. Çocuklarımla nasıl yetiştiğine aldırış etmem.			,659	
C08. Kimlerle bir araya gelip vakit geçirdiğime aldırış etmem.			,644	
C44. Çocuklarımla evlenene kadar benimle oturup oturmamalarına aldırış etmem.			,616	
C40. Çoğu zaman duygu ve düşüncelerimi nasıl dile getirdiğime aldırış etmem.			,552	
C23. Çocuklarımla değer ve gelenekleri öğrenip öğrenmemelerine aldırış etmem.			,520	
C37. Yakın arkadaşlarımla kimler olduğuna aldırış etmem.			,515	
C13. Evde ne çeşit yemek yediğime aldırış etmem.			,504	
C27. Evi süsleme gibi önemsiz şeylere kafamı yormam.			,489	
C41. Çocuklarımla evlenene kadar benimle oturmalarının daha iyi olacağını düşünüyorum ancak eğer ki ayrılmak isterlerse kararlarına saygı duyarım.			,402	
C05. "Bayram" bana bir şey ifade etmiyor.			,396	
C16. Ne tür gazete okuduğuma aldırış etmem.			,391	
C36. Çocuklarımla hem Türk hem Belçika değer ve geleneklerini öğrenmelerini isterim.				,739
C32. Hem Belçika hem Türk gazetelerini okumayı tercih ederim.				,732
C26. Evde hem Belçika hem Türk yemekleri yemeyi tercih ederim.				,700

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

C09. Çocuklarımın hem Belçika hem Türk tarzlarına uygun yetişmelerini isterim.				,694
C28. Evde hem Fransızca (ya da Flamanca) hem de Türkçe konuşmayı tercih ederim.				,674
C15. Hem Türk hem de Belçikalı gibi yaşamaktan hoşlandığımı söyleyebilirim.				,603
C17. Yakın arkadaşlarımın hem Belçikalı hem Türk olmasını tercih ederim.				,603
C39. Evimde hem Belçikalılara hem de Türklere özgü süslemelerin olmasını tercih ederim.				,563
C06. Hem Belçikalılarla hem Türklere bir araya gelip vakit geçirmeyi tercih ederim.				,487
C03. Hem Belçika hem Türk bayramlarını kutlamayı tercih ederim.				,405

ETÖ boyutları arasındaki ilişkiler Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Katılımcıların ETÖ alt boyutları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon işlemi sonucunda Tablo 4’de görüldüğü gibi demokratik ve koruyucu tutum ($r=0,352$, $p<0,01$) ile otoriter ve izin verici tutum arasında ($r=0,313$, $p<0,01$) istatistiki açıdan anlamlı pozitif ilişki, demokratik ve otoriter tutum arasında ($r=-0,251$, $p<0,05$) anlamlı negatif ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 4: Ebeveyn Tutum Ölçeği Boyutları Spearman Korelasyonları

ETÖ Boyutlar	Demokratik	Otoriter	Koruyucu	İzin Verici
Demokratik	1	-0,251*	0,342**	0,041
Otoriter		1	0,108	0,313**
Koruyucu			1	0,009
İzin Verici				1

* $p<0,05$, ** $p<0,01$, *** $p<0,001$

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

KÖ boyutları arasındaki ilişkiler de Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Katılımcıların KÖ boyutları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon işlemi sonucunda Tablo 5’de görüldüğü gibi ayrılma ve asimilasyon arasında negatif ($r=-0,304$, $p<0,01$), ayrılma ve marjinalleşme arasında negatif ($r=-0,244$, $p<0,05$), asimilasyon ve marjinalleşme arasında pozitif ($r=0,623$, $p<0,01$), asimilasyon ve entegrasyon arasında pozitif ($r=0,387$, $p<0,01$) ve istatistiki açıdan anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 5: Kültürleşme Ölçeği Boyutları Spearman Korelasyonları

KÖ Boyutlar	Asimilasyon	Ayrılma	Marjinalleşme	Entegrasyon
Asimilasyon	1	-0,304**	0,623**	0,387**
Ayrılma		1	-0,244*	-0,066
Marjinalleşme			1	0,215
Entegrasyon				1

* $p<.05$, ** $p<.01$, *** $p<.001$

Ölçeklerin güvenilirliğine Cronbach Alfa katsayısı ile bakılmıştır. Her bir ETÖ ve KÖ boyutu için güvenilirlik analizi araştırmaya katılan 81 kişi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Tablo 6’da görüldüğü gibi ETÖ boyutlarının Cronbach Alfa katsayıları ,712 ila ,883 arasında değişirken KÖ boyutları Cronbach Alfa katsayıları ,823 ila ,900 arasında değiştiği görülmüştür.

Tablo 6: Ölçeklerin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

	Boyutlar	Cronbach Alfa
Ebeveynlik Tutum Ölçeği	Demokratik	,883
	Otoriter	,773
	Koruyucu	,812
	İzin Verici	,712

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

Kültürleşme Ölçeği	Asimilasyon	,900
	Ayrılma	,869
	Marjinalleşme	,823
	Entegrasyon	,848

İlişkisel Analizler

Katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutları ile Kültürleşme Ölçeği alt boyutları arasında bir ilişkinin olup olmadığını ortaya çıkarmak için yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon işlemi sonucunda Tablo 7'de görüldüğü gibi asimilasyon kültürleşme stratejisi ile otoriter ebeveyn tutumu arasında negatif ($r = -0,307, p < 0,01$), asimilasyon stratejisi ile koruyucu tutum arasında negatif ($r = -0,296, p < 0,01$), marjinalleşme kültürleşme stratejisi ile otoriter ebeveyn tutumu arasında negatif ($r = -0,230, p < 0,05$), entegrasyon stratejisi ile demokratik tutum arasında pozitif ($r = 0,364, p < 0,01$) ve entegrasyon stratejisi ile otoriter tutum arasında negatif ($r = -0,301, p < 0,01$) ve istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Tablo 7: Kültürleşme Ölçeği ve Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyonlar

KÖ Boyutlar	Demokratik	Otoriter	Koruyucu	İzin Verici
Asimilasyon	-,126	-,307**	-,296**	,029
Ayrılma	-,107	,152	,154	-,119
Marjinalleşme	-,184	-,230*	-,210	,042
Entegrasyon	,364**	-,301**	-,074	,038

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile ETÖ ve KÖ boyutları arasındaki ilişkiler de incelenmiştir. Katılımcı grubunun ETÖ boyutları ve KÖ boyutları ile çoğu demografik özellikleri arasında anlamlı bir istatistiksel

Belçikalı Türk Göçmenlerde
Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

ilişki olmadığı sadece ETÖ boyutları ile kaçınıcı kuşak göçmen oldukları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 8: Kuşaklar ve Ebeveyn Tutum Ölçeği Boyutları Arasındaki İlişkilerin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Boyutlar	Kuşaklar	N	Sıra Ortalaması	Serbestlik Derecesi	χ^2	P
Demokratik	1.Kuşak	8	51,44	2	1,768	0,413
	2.Kuşak	47	40,12			
	3.Kuşak	26	39,38			
Otoriter	1.Kuşak	8	32,31	2	6,308	0,043*
	2.Kuşak	47	46,56			
	3.Kuşak	26	33,62			
Koruyucu	1.Kuşak	8	35,63	2	0,956	0,620
	2.Kuşak	47	43,02			
	3.Kuşak	26	39,00			
İzin Verici	1.Kuşak	8	38,81	2	4,424	0,109
	2.Kuşak	47	45,50			
	3.Kuşak	26	33,54			

* $p < 0,05$

Tablo 8'de görüldüğü gibi katılımcıların kuşaklarına göre ETÖ boyutları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ortaya koymak için yapılan Kruskal-Wallis testinin sonucuna göre katılımcıların otoriter ebeveyn tutum puanları kuşaklar arasında fark göstermektedir ($\chi^2 = 6,308$; $p < 0,05$). Buna göre, ikinci kuşak katılımcılar birinci ve üçüncü kuşak olan katılımcılara göre daha otoriterdir. Demokratik, koruyucu ve izin verici boyutlar ile katılımcıların kuşakları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

Tartışma

Çalışmanın örneklemini oluşturan Belçikalı Türk göçmenlerin demografik özellikleri, kültürleşme stratejileri ve ebeveynlik tutumları ölçülmüş ve bu değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Kültürleşme stratejilerini ölçmek için kullanılan Kültürleşme Ölçeği ile ebeveynlik tutumunu ölçmek için kullanılan Ebeveynlik Tutum Ölçeğinin bu grup için güvenilirlik ve geçerliği de sınanmış ve faktör yapılarını belirlemek için açılımlı faktör analizi yöntemine başvurulmuştur. Verilerin faktör analizine uygun ve ölçeklerin ise geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür. Madde faktör dağılımlarında orijinal ölçeklere göre küçük farklar olsa da her iki ölçeğin de orijinal dörder faktörlü yapıları koruduğu görülmüştür. Ölçeklerin birbirleri ile olan ilişkilerinin yanında katılımcıların demografik özellikleriyle olan ilişkiler de incelenmiştir.

Bulgulara göre entegrasyon kültürleşme stratejisi demokratik ebeveynlik tutumuyla pozitif, otoriter tutumla negatif bir ilişki gösterirken asimilasyon stratejisi hem otoriter hem de koruyucu tutum ile negatif, marjinalleşme stratejisi de otoriter tutum ile negatif bir ilişki göstermiştir. Türk göçmenler entegre oldukça daha fazla demokratik ebeveynlik tutumu daha az otoriter tutum sergilemektedir. Bu bulgular da ebeveynlik tutumunun kültürleşmeyle ilişkili olduğunu doğrulamaktadır.

Ailelerde sorumlulukların üstlenilmesi aile bireylerinin üstlendikleri rollere bağlı olarak değişiklikler göstermektedir.²² Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tercihlerin meslek ya da iş seçimi, yaşam tarzı seçimi, çocuk sayısı, çocuğa atfedilen değerler gibi pek çok unsurda etkisi olduğu bilinmektedir. Maddi karşılıklı bağımlılıktan, duygusal karşılıklı bağımlılığa geçişle birlikte çocuk yetiştirme tutumlarında da bazı değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin özellikle babanın otoriter itaat

²² Çiğdem Kağıtçıbaşı, "Kültürleşme ve aile ilişkileri," *Türk Psikoloji Yazıları* 17, sayı: 34, (2014): 123-124.

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

eğilimi yerini yetkeli bağımsız karar verebilme eğilimine bırakmıştır.²³ Annenin çalışma hayatı, ev dışı etkinlikleri, geleneksel olmayan cinsiyet rollerine sahiplenmesine ve geleneksel annelik rolünden uzaklaşmasına neden olmaktadır.²⁴ Özellikle de Avrupa'da yaşayan Türk kadınlarının ekonomik zorluklar nedeniyle çalışmak zorunda kalması ve ailelerin yaşadıkları kültürel çatışmalar, kültürleşme ile ebeveynlik tutumu arasındaki ilişkiyi anlamada yardımcı olabilmektedir.

Kültürleşme stratejisi olarak entegrasyonu benimseyen göçmen ailelerde dahi Türk kültüründe önemli olan anne babaya saygı, aileyle yakın ilişkiler gibi bazı temel değerlerin korunduğu görülmektedir. Kültürleşmedeki farklılıkların yanı sıra, eğitim ve gelir düzeyi gibi sosyoekonomik faktörler de Türk göçmen anne-babaların çocuk yetiştirmeleri üzerinde rol oynamaktadır. Türk göçmenler tek tip bir çocuk yetiştirme şekli göstermemekte, kültürleşme ve sosyoekonomik düzey gibi unsurlara bağlı olarak çeşitli ana babalık biliş ve davranışları sergilemektedirler.

Kuşaklararası karşılaştırma yapıldığında, ebeveyn tutumlarında ikinci kuşaktan olan katılımcıların diğer kuşaklara göre daha otoriter oldukları görülmüştür. Bu bulgu ikinci kuşak Türk göçmenlerin eğitim seviyesi daha düşük, ekonomik motivasyonlarla Avrupa'ya göç etmiş ve çocuklarına yeterli zaman ayıramamış bir neslin yani ilk kuşağın çocuğu olmaları sonucu olabilir. İlk kuşak biraz para biriktirip geri dönmek amacıyla gelmiş olan ve yaşadığı ülkede de misafir olarak görülen bir kuşaktır.²⁵ Ayrıca ikinci kuşaktaki göçmenlerin ailelerinin seçtiği eşlerle evlenen ve geleneksel

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

²³ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *İnsan Aile Kültürü*, İstanbul, Remzi Kitapevi, (1990), 45-58.

²⁴ Y. M. Kılıçgün, "Çocuk haklarına yönelik ebeveyn tutumları ile ebeveynlik rolleri arasındaki ilişki," *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1, (Ek 2), (2015): 518.

²⁵ H. Demirbaş, *Eğitim Kültürü açısından Avrupa'daki Türk çocukları – Sorunlar ve Çözümler* (1. Basım), Ankara, Nobel Yayıncılık, (1. Basım), (2014), 10-13.

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

otoriter ebeveynliği devam ettiren kişiler oldukları da değerlendirilebilir.²⁶ İkinci nesilden gençlerin aileye karşı sorumluluk ve itaat gibi geleneksel değerleri birinci nesle kıyasla daha fazla önemsediği ve bu konularda ikinci neslin ilk nesle kıyasla ana akım toplumun değerlerinden daha da uzaklaştığı görölmüştür.²⁷

Batı Avrupa toplumlarında entegrasyon hükümet politikaları tarafından kısmen desteklenmektedir. Ancak bu her ülkede farklılık göstermektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalara göre Belçika, Almanya ve Fransa gibi farklı Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk çocuklarındaki sorunlar benzerlik göstermektedir. Belçika'daki Türk çocuklarının okullardaki başarısızlıklarının en önemli nedenlerinden birisi dil sorunudur. Çocuklar dil sorununun getirdiği zorluklarla ve iki kültür arasında kalmalarıyla aidiyet sorunu yaşamaktadırlar. Eđitimle ilgilenen yöneticiler ve politikacılar sorunların bilincinde olup çocuklara ve anne babalara yönelik bazı çözüm önerileri üretmeye çalışmaktadır.²⁸

Sonraki araştırmalar hem nicel hem de nitel yöntemlerle Avrupa'daki Türk göçmenlerin farklı durum ve sorunlarını inceleyebilir. Yeni çalışmalarda daha fazla sayıda katılımcı ile temsil gücü daha yüksek araştırmalar yapılması yararlı olacaktır. Nitel veri toplama ve analiz yöntemleriyle daha derinlemesine ve zengin bilgi sağlanması da konu hakkında bilinenlere değerli katkılar sunabilir. Devlet kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının hem Avrupa'da göçmen olarak yabancı

²⁶ Caestecker F, Lievens J, Van de Putte B, Van der Bracht K, "Tendances dans le choix du conjoint des migrants de première et de seconde génération en Belgique," (2013): 10-18, https://emnbelgium.be/sites/default/files/publications/2013caesteckereapartnermigratie_2.pdf

²⁷ D. Güngör "The Meaning of Parental Control in Migrant, Sending, and Host Communities: Adaptation or Persistence? *Applied Psychology: An International Review*," *Applied Psychology* 57, (2014): 405-410.

²⁸ H. S. Sarıkaya "Belçika Flaman Bölgesi eğitim sisteminde Türk kökenli çocukların yařadığđ temel eğitim sorunlarının incelenmesi." *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2 sayı: 8, (Aralık 2014): 249-251.

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

görülen, hem de Türkiye’de “gurbetçi” sıfatıyla yabancı görülen Türk anne ve babalarının kültürleşme stratejileri ve ebeveynlik tutumlarını iyileştiren çalışmalar yapmaları yararlı olacaktır. Her kuşak ve gelişim döneminden Türk göçmenlerin uyum ve gelişimlerini destekleyen eğitime yönelik ve kültürel projeler üretilmesi ve sürdürülmesi teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

Akçaoğlu, C. “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitiminde Kullanımı.” Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, (Haziran 2017).

Ataca, Bilge ve J. Berry. “Psychological, sociocultural, and marital adaption of Turkish immigrant couples in Canada.” *International Journal of Psychology* 37 Sayı:1, (2002): 13-26.

Aydın, S. “Kültürlenme” K. Emiroğlu ve S. Aydın. (Haz.) Antropoloji Sözlüğü (2. bs.) içinde Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Baldwin-Edwards. M. “Recent Changes in European Immigration Policies.” *Journal of European Social Policy* 2 Sayı:1. (1992): 53–56. <https://doi.org/10.1177/095892879200200105>

Baumrind, D. “Current Patterns of Parental Authority.” *Developmental Psychology* 4 Sayı: 1. Pt.2, (1971): 1-103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>

Berry, J. W. “A Psychology of Immigration.” *Journal of Social Issues* 57, (2001): 615-631.

Caestecker, F., J. Lievens, B. Van de Putte, K. Van der Bracht. “Tendances dans le choix du conjoint des migrants de première et de seconde génération en Belgique” (2013). https://emnbelgium.be/sites/default/files/publications/2013caesteckereapartnermigratie_2.pdf

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

Birgül KAPAKLIKAYA ERYÖRÜK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

Demirbaş H. *Eğitim Kültür açısından Avrupa'daki Türk çocukları – Sorunlar ve Çözümler*. (1. Basım). Ankara, Nobel Yayıncılık. (2014).

Durgel E. ve B. Yağmurlu. “Türk Göçmen Ailelerde Sosyalleştirme Hedefleri ve Ana Babalık: Okul Öncesi Döneme Detaylı Bakış” *Türk Psikoloji Yazıları* 17 Sayı: 34, (2014): 3–12.

Güngör D. “The Meaning of Parental Control in Migrant, Sending, and Host Communities: Adaptation or Persistence? *Applied Psychology: An International Review* 57, (2014): 397-416.

Güngör D. “İkinci kuşak Avrupalı Türklerde Psikolojik Entegrasyon ve Uyum: Çift Boyutlu Kültürleşme Temelinde Karşılaştırmalı Bir Derleme,” *Türk Psikoloji Yazıları* 17 (34), (2014): 16-35.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem. *İnsan aile kültürü*. İstanbul, Remzi Kitapevi, 1990.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem. “Kültürleşme ve Aile İlişkileri,” *Türk Psikoloji Yazıları* 17 Sayı: 34, (2014): 120-127.

Karakaş, Sirel. “Prof. Dr. Sirel Karakaş Psikoloji Sözlüğü: Bilgisayar Programı ve Veritabanı.” <http://www.psikolojisozlugu.com>

Kılıçgün, Y. M. “Çocuk haklarına yönelik ebeveyn tutumları ile ebeveynlik rolleri arasındaki ilişki.” *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 1(Ek 2), (2015): 511-522.

Kıyılıoğlu L. ve H. Wimmer. “The Relationship between Immigration, Acculturation and Psychological Well-being: The Case of Turkish Youth in Austria,” *Nesne* 3 Sayı: 5. (2015): 1-19. <http://www.nesnedergisi.com/makale/pdf/1424025482.pdf>

Koçak O. ve D. Gündüz. “Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi.” *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 7, Sayı: 12, (2016): 66-91.

Belçikalı Türk Göçmenlerde Kültürleşme Stratejileri ve Ebeveynlik Tutumu

Maccoby, E. E. ve J. A. Martin. "Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction" Handbook of child psychology: Vol. 4. *Socialization, Personality, and Social Development* içinde, P. H. Mussen, (Seri Ed.), E. M. Heatherington, (Cilt Ed.), (New York, Wiley, 1983).

Manço, A. "Belçika'da Türklerin 40 yılı (1964-2004): Sorunlar, Gelişmeler, Değişmeler." Institut de Recherche, Formation et Action sur les Migrations. (2016):1-15. <http://www.cie.ugent.be/IRFAM/amanco8.htm>

Mızrakçı, Ş. "Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994).

Sarıkaya H. S. "Belçika Flaman Bölgesi eğitim sisteminde Türk kökenli çocukların yaşadığı temel eğitim sorunlarının incelenmesi." *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2, Sayı: 8. (Aralık 2014): 246-260.

Sefer Y. "Göç, Entegrasyon ve Din: Avrupa'da Yasayan Türkler Bağlamında Bir Değerlendirme." *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6 Sayı: 26, (2013): 610-623.

Sözcü. "Yurt dışında kaç Türk var? Hangi ülkelerde yaşıyorlar?" 14 Mart 2017. <https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/yurt-disinda-kac-turk-var-hangi-ulkelerde-yasiyorlar-1732773/>

T.C. Dışişleri Bakanlığı. "Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları." Erişim 2018, http://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa

Tamis-Lemonda. C. S. ve K. E. Mcfadden. "The United States of America." M. H. Bornstein (Ed.) Handbook of cultural developmental science içinde, Psychology Press. 299-322.

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2021;
sayı: 12,
107-134

Birgöl KAPAKLIKAYA ERYÖRÖK ve Asil Ali ÖZDOĞRU

Taş, Ertuğrul. *Les alliances renversées: Souffrances des gendres dans les migrations matrimoniales turques*. Bruxelles: Paf, 2014.

Yağmurlu, Bilge ve A. Sanson. "Acculturation and Parenting among Turkish Mothers in Australia." *Journal of Cross-Cultural Psychology* 40, (2009): 361-380.